

Al ilə Azərbaycan arasında münasibətləri keyfiyyətə yeni səviyyəyə yüksəldən mühüm sənəd 1996-cı il aprelin 22-də imzalanmış "Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq haqqında Saziş" olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyev 1999-cu ildə qüvvəyə minmiş və münasibətlərin hüquqi-normativ əsasını təşkil edən müqaviləni "Azərbaycan dövləti üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən tarixi hadisə" kimi qiymətləndirmişdir. Bu müqavilə cəmiyyətin müxtəlif sahələrində siyasi, iqtisadi, mədəni, sosial və digər əlaqələrin inkişafına yönəlmişdi.

Münasibətlərin inkişafında daha bir mühüm addım hər iki tərəfin ərazisində daimi nümayəndəlik institutunun təsis

enerji sahəsində - enerji resurslarının tədarükündə və enerji təhlükəsizliyində etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilir.

Məlumdur ki, Al Rusiyanın Ukraynada hərbi əməliyyatlara başlaması kontekstində şimal qonşumuzdan enerji resurslarının tədarükündən imtina etmək qərarına gəlmişdir. Buna görə də, Al tərəfdaşları ilə əməkdaşlığı gücləndirməkdə maraqlıdır. Brüssel enerji resurslarının təchizatı və enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından Azərbaycanı uzunmüddətli əməkdaşlığa əsaslanan etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edir. Bu mənada 2022-ci ildə imzalanmış memorandum əvvəllər imzalanmış memorandumların davamıdır. Belə ki, 2006-cı ildə, sonra isə 2011-ci

Xanım Fon der Lyayen Bakıda səfərdə olan zaman Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsində çox böyük potensialın mövcudluğunu bildirmişdir. Azərbaycan Prezidenti ilə görüşdə xüsusilə dənizdə külək enerjisi və yaşıl hidrogen enerjisi ilə bağlı müzakirələrin aparıldığını vurğulayan Ursula Fon der Lyayen vurğulamışdır ki, Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində imzalanmış Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu ilə tərəflər bu sahədə möhkəm əməkdaşlıq üçün güclü zəmin yaratmışlardır. "Bununla da Azərbaycan tədricən Avropa İttifaqının neft və qaz təchizatçısından daha çox etibarlı bərpaolunan enerji təchizatçısına

minatəməzləmə və yenidənqurma layihələrində iştirak etməkdə maraqlı olduqlarını bildirir, tenderlərdə iştirak etmək istəyirlər. Eyni zamanda, Al Azərbaycandakı layihələrə 2 milyard dollar ayırmışdır. Al, həmçinin Azərbaycana iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə kömək edir.

Əlbəttə, dəyişən müasir dünyada Azərbaycanın Avropa üçün strateji əhəmiyyəti getdikcə artır. Bu gün Azərbaycan enerji təchizatından tutmuş digər strateji hədəflərə qədər Avropanın sabit tərəfdaşları siyahısındadır. Prezident İlham Əliyevin Avropa səfərinin gündəliyində dayanan mövzular da buna sübutdur. Avropa təhlükəsizliyinə təhdidlər kontekstində etibarlı enerji tərəfdaşlarının

Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əlaqələr intensiv inkişaf edir

edilməsi olmuşdu. 2008-ci il fevralın 4-dən Azərbaycan Respublikasında Avropa Komissiyasının Nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. 2004-cü ildən Al ilə Azərbaycan arasında münasibətlərdə yeni mərhələ başlamışdır. Belə ki, həmin ildə Azərbaycan Al-nin daha bir təşəbbüsünə - Qonşuluq Siyasətinə qoşulmuşdu. Azərbaycan da yeni proqram çərçivəsində Al-dən öz daxili bazarlarına çıxış, işçi qüvvəsinin, malların, xidmətlərin, investisiya resurslarının sərbəst hərəkəti üçün kvota almışdır.

Ancaq bu yayın ən mühüm hadisələrindən biri Al ilə Azərbaycan arasında enerji sektorunda strateji tərəfdaşlığa dair memorandumun imzalanması oldu. Memorandum Avropadakı enerji böhranı fonunda Azərbaycandan Al-ə nəql olunan qazın həcmünün iki dəfə artırılmasını, bunun üçün Cənub Qaz Dəhlizinin imkanlarının genişləndirilməsini, bərpa olunan enerji sahəsində əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, Avropa Komissiyasının (AK) Prezidenti Ursula Fon der Lyayenin Bakıya səfəri Azərbaycan-Al münasibətlərinin kulminasiya nöqtəsi saymaq olar. Çünki bunun hər iki ölkə münasibətlərinin tərəflər üçün əhəmiyyətini və gələcək əməkdaşlığın perspektivlərini vurğulamaq üçün fürsət olduğunu bildirirlər. Eyni zamanda, bu, enerji sektorunda əməkdaşlığın gücləndirilməsi ilə bağlıdır və enerji sektorunda strateji tərəfdaşlığa dair imzalanmış anlaşma memorandumu təsdiq edir ki, tərəflərin bu sahədə gələcək üçün böyük potensialları var. Qeyd etmək vacibdir ki, AK Prezidenti öz bəyanatında Azərbaycan - Al tərəfindən

ildə tərəflər Cənub Qaz Dəhlizinin inşası barədə razılığa gəlmişdilər. Bu gün Cənub Qaz Dəhlizi artıq reallıqdır, Azərbaycan qazı "Köhnə dünya"ya nəql olunur. Uğurla yekunlaşdırılmış bu böyük enerji layihəsi Azərbaycan - Al arasında əməkdaşlığın gözəl nümunəsidir.

Enerji sahəsində digər mühüm məsələ bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişaf perspektividir. Bu, həm də Avropa Komissiyası üçün prioritetdir. Azərbaycanın bərpa olunan enerji, külək və Günəş enerjisi sahəsində böyük potensialı var. Məlumdur ki, Azərbaycan alternativ və bərpaolunan enerji konsepsiyasını inkişaf etdirir və ölkəmizdə bu sahə xarici sərməedarları cəlb edir. Xatırladaq ki, cari ilin yanvar ayında Prezident İlham Əliyevin də iştirakı ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkəti tərəfindən Azərbaycanda inşa ediləcək 240 MVt gücündə "Xızı-Abşeron" Külək Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasimi keçirilmişdi. Təməlqoyma mərasimində dövlət başçısı bildirmişdi ki, Azərbaycan həm daxili tələbatı tam ödəyir, eyni zamanda, bütün qonşu ölkələrə elektrik enerjisi ixrac edir: "Qonşu ölkələrlə bizi birləşdirən yüksək gərginlikli enerji xətləri bu imkanı bizə yaradır, lazım olarsa, yeni xətlər də çəkilər. Çünki region ölkələrində və eyni zamanda, Avropada elektrik enerjisində tələbat artır". Azərbaycan işğaldan azad edilmiş əraziləri -10 min kvadrat kilometr ərazini "yaşıl enerji" zonası elan etmişdir. Artıq bir neçə su elektrik stansiyası inşa edilmişdir. Bundan başqa, ölkəmizdə Günəş və külək elektrik stansiyalarının yaradılması ilə bağlı konkret planlar da var.

çevriləcək". Azərbaycan da bu sahədə Al ilə əməkdaşlığı genişləndirməkdə maraqlıdır. Bu ilin iyul ayında Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov Avropa İttifaqının Xarici siyasət və təhlükəsizlik üzrə ali nümayəndəsi Cozep Borrellə birgə mətbuat konfransında bildirmişdi ki, bərpa olunan enerjinin inkişafı Al ilə əməkdaşlığımızın prioritet istiqamətlərindən biridir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan 2030-cu ilədək bərpa olunan enerji mənbələrinin ümumi elektrik enerjisi istehsalında payını 17 faizdən 30 faizə çatdırmağı planlaşdırır. Nazir, həmçinin bildirmişdi ki, Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə hidrogenin Avropa bazarına çıxarılması potensial olaraq mümkündür.

Tərəflər arasında iqtisadi əməkdaşlıq da artır və hətta pandemiya dövründə artım da müşahidə olunmuşdu. Belə ki, 2021-ci ildə 15,4 milyard avronu keçən ticarət dövriyyəsi rekord səviyyəyə çatmışdı. Bu gün Al Azərbaycanın 1 nömrəli ticarət tərəfdaşdır, ölkəmiz üçün əsas ixrac istiqaməti, eləcə də Azərbaycan iqtisadiyyatına ən böyük investisiya mənbəyidir. Bu müsbət tendensiya davam edir. Xarici sərməedarların sayı getdikcə artır. Avropalı mütəxəssislərin sözlərinə görə, xarici investorlar Azərbaycanda bir çox sahələrdə fəaliyyətlə maraqlanırlar və işğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması da onlardan biridir. Artıq azad olunmuş ərazilərdə Al-dən bir neçə şirkət fəaliyyət göstərir. Bu, əsasən hökumətin davam edən əsaslı təmir layihələri üçün müqavilə bağladığı layihələrə aiddir. Amma şübhəsiz ki, Avropa şirkətlərinin bu prosesə marağı artır. Avropa təşkilatları Azərbaycanda

siyahısına yenidən baxılır ki, bu da regionun çox həssas tarixi mərhələdən keçdiyini göstərir.

Bundan başqa, Al İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlı olduğunu təsdiqləyən siyasət yürüdü. Bu prosesdə xüsusilə də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin tutduğu mövqə yüksək qiymətləndirilir. Avropalı siyasətçilər bildirirlər ki, cənab Şarl Mişelin bu prosesdə iştirakı həm də Qafqazda sülhün bərqərar olmasına, təhlükəsizliyin təmin edilməsinə və rifahına töhfə vermək istəyinin təbii ifadəsidir. Politoloqların fikrincə, bu, Al üçün təbii, çünki Şərqi Tərəfdaşlığı, o cümlədən Cənubi Qafqaz "Köhnə dünya"nın Qonşuluq Siyasətinin bir hissəsidir. Al və onun tərəfdaşları üçün regionun sabitliyə nail olması, təhlükəsizliyini möhkəmləndirməsi və gələcəkdə çiçəklənməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bir sözlə, son illər Azərbaycan - Al münasibətlərdə müşahidə olunan inkişaf dinamikası tərəflərin strateji maraqlarına cavab verir. Bu gün Azərbaycanda 700-dən çox Avropa şirkəti fəaliyyət göstərir. Ümumiyyətlə, son 10 ildə Avropanın Azərbaycan iqtisadiyyatına 20 milyard dollardan çox sərmayə qoyduğu məlumdur və bu proses uğurla davam edir. Analitiklərin Azərbaycan - Al əməkdaşlığı ilə bağlı proqnozları müsbətdir və belə bir vəziyyət birmənalı olaraq həm ölkəmizin, həm də avropalı tərəfdaşların maraqlarına cavab verir.

Səbuhi MƏMMƏDOV,
"Xalq qəzeti"

Siyasi müstəqillik əldə etdikdən sonra beynəlxalq müqavilələr imzalamış Azərbaycan bir çox regional və beynəlxalq təşkilatın, o cümlədən BMT, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB), Dünya Bankı, UNESCO, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvüdür. Uşaq Fondu (UNICEF), ATƏT, BVF, MDB, Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Naminə Təşkilat (GUAM), İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT). Azərbaycan 2001-ci ilin yanvarından Avropa Şurasının üzvüdür və Ümumdünya Ticarət Təşkilatında (ÜTT) müşahidəçi statusuna malikdir. Azərbaycan Avropa strukturları ilə əlaqələr qurulmuşdur. Xüsusilə də ölkəmiz Avropa İttifaqı (Al) ilə sıx əməkdaşlıq münasibətləri qurmuş və əlaqələrin hərtərəfli inkişafı üçün zəruri addımlar atmışdır. Tərəflər arasında imzalanmış son mühüm sənədlər də Azərbaycan - Al arasında münasibətlərin bundan sonra da inkişaf edəcəyini təsdiqləyir.

Ümumiyyətlə, 1993-cü ildən bu günədək Azərbaycan Al ilə strateji əlaqələrin yaradılmasında maraqlı olduğunu bəyan etmiş və bu təşkilatla müxtəlif sahələrdə münasibətlər qurmuşdur. Qeyd edək ki, Azərbaycanın əlverişli coğrafi mövqeyi və zəngin təbii sərvətləri Al üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Ölkəmizin Al ilə əlaqələri əsasən müxtəlif proqramlar çərçivəsində həyata keçirilir. Hələ ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Al yeni müstəqil dövlətlərlə işləmək, demokratik islahatlar aparmaq, bazar iqtisadiyyatı üçün infrastruktur yaratmaq, ticarət,

nəqliyyat və gömrük sistemlərini inkişaf etdirmək üçün TACIS proqramını hazırlamış və maliyyələşdirmişdi. Al-nin digər təşəbbüsü olan "Avropa-Qafqaz-Asiya Transqafqaz Nəqliyyat Dəhlizi" (TRACECA) layihəsi 1993-cü ilin may ayında Brüsseldə Mərkəzi Asiyanın 5 və Cənubi Qafqazın 3 ölkəsinin nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən konfransda irəli sürülmüşdü. Bu layihə "İpək Yolu" tarixi Şərqi-Qərbi dəhlizinin yeni şəraitdə bərpasını, nəqliyyat-kommunikasiya infrastrukturunun bərpasını və inkişafını nəzərdə tuturdu.